

2020

30. Oktober

Notat

Forsvarsplaner og budsjetter

Forfatter: Geir Hem

Forsvarsplaner, budsjetter og sånt

Et notat fra «Stopp NATO analyse» oktober 2020

Sammendrag

I dette notatet gjennomgås hovedlinjer i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk som det framgår i tre nylig fremlagte dokumenter fra regjeringen: Forsvarsbudsjettet 2021, «Langtidsplan for Forvaret» og «Stortingsmelding om Samfunnssikkerhet».

Gjennomgangen viser at de lange linjene i norsk forsvarspolitik ligger fast. Det innebærer at NATO-medlemskapet er ankeret, og at noen bilaterale avtaler med «nære allierte» utvides. Hovedmetoden med «avskrekking» i Nordområdene ligger fast. Utenlandske soldater vil få fastere og tilnærmet permanent oppholdstillatelse i Norge. Norske krigseventyr i utlandet skal fortsette.

Det har vært en del debatt rundt behovet for å styrke Norges nasjonale militærvesen. Dette følges opp med mer penger og en plan for mer materiell og personell/soldater i årene som kommer. Det er likevel verdt å merke seg at det ligger som et premiss også for nasjonalt styrking av forsvaret, at de skal legge til rette for «alliert» bistand, og bidra til å øke NATOs kapasiteter.

En del av grunnlagsmaterialet for planene har regjeringen hentet fra USA, og innholdet i dokumentene kunne fint ha gitt grunnlag for å merke dokumentene med «made in USA».

Innhold

Innholdsliste

Sammendrag.....	2
Innholdsfortegnelse.....	3
Innledning.....	4
Ensidig historiefortelling.....	5
Regelbasert verdensordning.....	6
Blåkopi av råd, les føringer, fra USA.....	7
Forsvar for den gamle verdensordenen og USA/NATO.....	8
Et USA/NATO-redskap med støttehjul.....	9
Bilateralt USA-samarbeid blir et reservehjul.....	9
Mer om en basestruktur i endring.....	10
Og dette med «avskrekking».....	11
Avhengighet og catch-22.....	12
Nasjonale i navnet – NATO i gavnet.....	13
Og hva hvis NATO-samholdet sprekker.....	14
Politisk militarisering.....	14
Et obs.....	16
Og de penga.....	16

Innledning

Regjeringen har nylig lagt fram tre dokumenter: Forsvarsbudsjettet 2021, «Langtidsplan for Forvaret» og «Stortingsmelding om Samfunnssikkerhet». De tre dokumentene er godt koordinert. Flere kapitler er faktisk ordrett kopiert fra det ene til det andre. Det gjelder bl.a. trusselbildet, våre oppgaver og satsingsområder. Det er i og for seg ikke overraskende. Det interessant er innholdet, hva som faktisk skrives og premissene som legges til grunn. La oss ta en titt.

En felles melodi, men med falske toner

De tre dokumenter fra regjeringen er godt samstemte og hovedmelodien er: Økt militarisering og opprustning; Norsk sikkerhet og forsvar må baseres på NATO - riktignok med noen støttehjul; Rust opp norske forsvarsgrener teknologisk og personalmessig – men for all del legg til rette for å oppfylle NATOs krav inkludert «byrdefordeling»; Vær forberedt på flere utenlandsoppdrag.

Grunntonen i skalaen er at vår sikkerhet trues av at USAs hegemoni svekkes. Det truer en liberalistisk vestlig verdensorden – som framstilles som en trussel mot norsk sikkerhet.

Ensidig historiefortelling

Det vises ofte til at det er full enighet om dagens trusselbilder, og at det er et reelt behov for å vise muskler. Kinas og Russland vekst og aktiviteter (rettvise eller ikke) framstilles uansett i et bilde som årsaken til en sikkerhetspolitikk med økt risiko, usikkerhet og uforutsigbarhet.

I historiefortellingen framlegger et bilde om at «*Den russiske Krim-invasjonen 2014 snudde opp ned på mye sikkerhetspolitisk tenkning.*», som Harald Stanghelle oppsummerer i Aftenposten 15-oktober.

Men det er en stor myte at Krim-2014 snudde opp ned på den sikkerhetspolitisk tenkning og strategien.

Takknemlig har USA/NATO brukt Kina og Russlands «selvhevdelse» for alt det er verdt, Det brukes som påskudd for å øke krigsretorikken, og som begrunnelse for sine militære aktiviteter.

Men strategien har ligget fast! Det nye er at grunnmuren for vesten/USAs dominans svekkes på flere fronter, og da må de vise muskler.

Mens Russland, tidligere Sovjetunionen, lå med brokket rygg, benyttet USA/vesten sjansen til å rykke fram med sine posisjoner. NATO-utvidelser og opprustning i Øst-Europa begynte lenge før russisk «selvhevdelse». Det samme skjedde med øvelser og militarisering på Baltikum.

Militariseringen, og spenningen i nord har økt. En «ny normal» har oppstått som USA, «vesten» og Norge selv i stor grad har framprovosert. Den sikkerhetspolitiske situasjonen har endret seg på grunn av USA, NATOs ekspansjon og maktutøvelse østover – med Norges deltakelse.

NATOs «ut-av-område» (out-of-area) strategi ble vedtatt i 1991. Norske bombefly slapp sin dødelige last i Libya og Afghanistan lenge før Krim. Og NATO og Norges folkerettsstridige inn gripen i Jugoslavia/Serbia skjedde i 1999.

Så hvem var det da som har drevet med «selvhevdelse» mon tro..

Definisjonsmakt ligger i fortellerens makt og myndighet.

«All politisk retorikk forenkler.. Fortellingene om oss og de andre er ikke tomme ord, de legger føringer på praktisk politikk.»

«De andre framstilles som så farlige og forskjellige fra oss at de synes å utgjøre en eksistensiell trussel – samtidig blir 'vi' selv de rene, gode og defensive.»

Sitatene over er fra Julie Wilhelmsens (NUPI) treffende beskrivelse i Morgenbladet 22. oktober.

Minda Holm (NUPI), er inne på noe av det samme i Klassekampen 2. juni. «*Liberale staters identitet har både historisk og nå blitt bygget opp gjennom å stigmatisere andre stater*».

Da passer det godt med NATOs, USAs og de norske plandokumentenes historiefortelling.

Regelbasert verdensordning

Også dette med at det er et «press på en regelbasert verdensorden». Her sikter forsvarsplanen ensidig østover. *«Kina og Russland søker på ulike måter å utfordre eksisterende normer og regler som har kjennetegnet den internasjonale orden. Dette leder til en mindre oversiktlig og forutsigbar verden der store aktører vil ta seg mer til rette.»*

Men hvem er det som tar seg til rette? Hvem er det som sier opp multilaterale og internasjonale avtaler i masseomfang? Enten det gjelder, klima, nedrustning, atomvåpenkontroller, tillit til internasjonale domstoler (ICC). Hva med disse truslene mot internasjonale avtaler fra vår fremste «sikkerhetsgarantist» herr Forsvarsminister.

«I en verden der makt i økende grad går foran rett, og der kortsiktige interesser får økt betydning, øker risikoen for konfrontasjon og konflikt.» (Forsvarsplanen)

Igjen hvem – hvem er det som sier seg selv «first»? Jeg bare spør.

«En stor utfordring for Norge i en ny sikkerhetspolitisk situasjon er risikoen for en marginalisering av norsk sikkerhet. Stormaktsrivalisering og nordområdenes økte strategiske betydning gjør Norge mer eksponert for endringer i det sikkerhetspolitiske landskapet. Oppslutningen om en regelstyrt verdensorden og respekt for mindre staters legitime interesser kan ikke tas for gitt. Der makt går foran rett, øker risikoen for at småstater som Norge kommer under krysspress eller blir satt i uønskede valgsituasjoner.»

Sitatet over fra forsvarsplanen er egentlig en god beskrivelse av en skvis. Men hvorfor da legge alle kortene i kurven til en stormakt og allianse, som nettopp setter makt framfor rett, og som definerer seg selv som verdenspoliti. Det er jo nettopp sånne allianser som truer mindre staters suverenitet og selvbestemmelse. Nei jeg forventer ikke at «NATO-norske»-planer skal tegne så klare bilder, men litt problematisering kanskje..

Blåkopi av råd, les føringer, fra USA

«**Made in USA**» har vært en kommentar i media (Bjørnar Moxnes i nrk.no 16. oktober). Det vises til at regjeringens forsvarsplan er bygd på råd fra amerikanske «Rand Corporation». De har levert en rapport, på bestilling fra den norske regjeringen og forsvaret, med tittelen «*Forbedre avskrekking og forsvar på NATOs nordlige flanke*». (Rapporten kan leses her: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR4300/RR4381/RAND_RR4381.pdf)

Kommentarer har pekt på at den norske forsvarsplanen kan leses som «*en amerikansk langtidsplan for å dra Norge dypere inn i den stadig farligere stormaktsrivaliseringen mellom USA og Russland.*» (Moxnes)

Det skal ikke my lesing til for å bekrefte dette. Rådene fra USA er nærmest 100 % tatt til følge. Se bare på noen få eksempler:

Råd fra Rand Corporation:

- Styrke avskrekking i Norge, styrke det militære nærværet i Nord-Norge
- Utvide kapasiteten til å motta allierte forsterkninger – øvelser, samtrening, forhåndslagring m.m.
- Forbedre nasjonal og samfunnsmessig motstandsevne: Teste og forbedre Norges totalforsvarstilnærming

«*Utvikling av en rekke avanserte kapasiteter, både for nasjonalt forsvar og til bruk for NATO og på operasjoner utenfor området (out-of-area): Dette inkluderer F-35A Joint Strike Fighter (JSF), P-8 Poseidon maritime patruljefly, en rekke maritime eiendeler for krigføring på overflaten og under overflaten, jordbaserte luftvernssystemer og operasjonsdyktige spesialoperasjonstyrker (SOF). Fortsette en utvikling av Naval Strike Missile (NSM) og flybaser for F-35A.*» (Rand Corporation)

Ikke bare finner dette gjenklang i norske budsjetter og planer, men også i norske konkrete tiltak som pågår – økt militær aktivitet i nord, tilrettelegge for USAs atomdrevne ubåter, og opptrapping utenlandsk – ref. Jordan.

Forsvar for den gamle verdensordenen og USA/NATO

«Maktforskyvning» og «usikkerhet» er ord som brukes, men svaret er gitt. At USA svekkes og at vår tid er preget av globale og regionale uttrykk for stormaktsrivaliseringer, ligger som et bakteppe for alle de tre dokumentene. Og med premisset om at vår sikkerhet er basert på at den gamle verdensorden gjelder. «Den vestlige liberale verdensorden, og institusjonene som ble etablert» må forsvares. Selvsagt sies det ingenting om de utallige urettferdige krigene som har vært ført, om lidelser, fattigdom, flyktninger, militarisering og opprustning.

Premisset dras helt ut! «Forsvaret skal bidra til at NATO forblir en troverdig allianse, også i våre nærområder.»

Les ordentlig hva som faktisk sies her! Det er et sentralt mål i seg selv å sikre NATOs troverdighet.

Som om det ikke er nok. Det heter også «Regjeringen fortsetter arbeidet for å sikre NATOs relevans og troverdighet i fremtiden». Det er altså et uttalt mål å sikre «NATOs relevans». Hallo – så mye for langsiktig avspenning.

Da blir det også logisk at forsvarets førsteprioritet bli å: «Sikre troverdig avskrekking med basis i NATOs kollektive forsvar».

Et USA/NATO-redskap med støttehjul

Forsvarsplanene framstiller et såkalt «forsvarskonsept» hvor det heter at: «Forsvaret av Norge skjer langs tre hovedlinjer; den nasjonale forsvarsevnen, det kollektive forsvaret i NATO og særlig bilateral støtte og forsterkning fra nære allierte.»

Dette er en framstilling om at vi skal stå på flere ben, men i realiteten legges alt opp i ett kjøretøy – med støttehjul.

En usikkerhet rundt NATOs operative evne, og Trumps tilsynelatende alenegang skaper litt uroligheter i forsvarskretser. Da hektes støttehjulene på: Bilaterale avtaler med noen sentrale allierte; nordisk samarbeid, og samarbeid med EU.

Det er gjennomgående at det meste skal skje under rammen av et styrket NATO. Drivstoffet er at norsk kapasitetsbygging skal styrke NATOs kapasiteter. Norge **skal være** NATO i nord.

Men merk samtidig at NATO ikke et selvstendig overnasjonalt organ. (Selv om det i noen sammenhenger virker sånn). Det er en militærallianse, basert på enighet, uten få egne soldater. Alliansen er basert på at de enkelte land skal stille styrker til rådighet. Da er det flere muligheter som fungerer «kompatibelt» (forenlig) med å få til styrket militær slagkraft i praksis. På slagmarken i Midt-Østen har dette konseptet vært tydelig, med samarbeidet mellom USA-ledete koalisjoner og NATO.

Dette er også grunnlaget for USA/NATOs vektlegging av såkalt «byrdefordeling». Hvert land - mere penger og flere aktiviteter til havs, i luft og på land, og i cyberspace og verdensrommet.

Bilateralt USA-samarbeid blir et reservehjul

I dette lyset så legger også regjeringen opp til å forsterke det bilaterale militære samarbeidet særlig med USA og Storbritannia. USA kan da kanskje betraktes som et slags reservehjul. Her har jo Norge erfaringer gjennom USA-ledete koalisjoner utenlands. Hvis NATOs 30 land ikke blir enige, så kan jo Norge like vel trå til for en god alliert og bli backet opp på hjemmebane.

Det er likevel gjennomgående at styrket nasjonal forsvarsevne skal sikre at «*Norge vil bruke betydelige ressurser på å investere i kapasiteter som NATO etterspør.*» Thats the point!

Nasjonale investeringer og aktiviteter skal «*øke evnen til alliert mottak*», og «*samarbeid med allierte, herunder innenfor rammen av NATO og andre flernasjonale fora, omfatter tilstedeværelse i daglige operasjoner.*»

«Regjeringen ønsker alliert tilstedeværelse. Fra et norsk perspektiv er det viktig at den samlede allierte virksomheten i nord i fredstid er tydelig.»

Så mye for tidligere norsk basepolitikk og tåkepratet om det ikke skal være/er utenlandske tropper i fredstid.

Vi har også tidligere hørt at det er viktig for Norge «å være en troverdig alliert..». Det kom fram i rapporten om norske operasjoner i Afghanistan. Vi vet hva det innebærer. Det er også et mantra i planene som nå presenteres.

Mer om en basestruktur i endring

Regjeringen legger opp til «å gjøre tilpasninger innenfor gjeldene basestruktur til de strukturelle endringer som anbefales. Den langsiktige utviklingen av basestrukturen skal, i tillegg til det daglige behovet for styrkeproduksjon og fredstidsoperasjoner, legge til rette for nasjonale og allierte forsvarsplaner..»

«I lys av den dynamiske sikkerhetspolitiske situasjonen kan det forventes at den amerikanske tilstedeværelsen i Norge vil tilpasses nye operative behov. Avtalen om Collocated Operating Bases med U.S. Air Force Europe skal fornyes slik at den tilpasses fremtidig utstyr og basestruktur. Det pågår dialog med USA for vurdering av mulige lokasjoner for eventuelle fremtidige amerikanske infrastrukturtiltak i Norge innenfor rammen av European Deterrence Initiative (EDI).»

Sitatene er fra langtidsplanen, understrekningene er mine. Det viser til noe av innholdet i å satse bilateralt med USA som et reservehjul, men også at dette samarbeidet har sentral betydning for norsk basepolitikk. Det er ikke så vanskelig å se hvilket tolkningsrom som ligger i sånne formuleringer.

Og dette med «avskrekking»

I norsk forsvarspolitiske debatter har det vært en del snakk om en balanse mellom «avskrekking» og «beroligelse». Hva som er blitt lagt vekt på, har vært avhengig av bl.a. norsk historie, forholdet til Sovjet/Russland og styrkeforhold/konfliktnivå mellom USA-Sovjet/Russland. Det har også vært en viss selvbevissthet om at Norge er et lite land (selv om vi vel ikke er så liten lenger - økonomisk, og at det har vokst fram også en norsk form for selvhevdelse).

I dag har fagmilitære og forskere advart mot at for mye vekt på «avskrekking» virker eskalerende – med opprustning på begge sider. Debatt i media har bl.a. dreid seg om såkalte «dilemma» og sikkerhetspolitiske «paradokser» (Heier). Det har vært vist til at militær opptrapping møtes med tilsvarende opptrapping fra motparten, og at sikkerheten gjennom det svekkes. «Avskrekking» som strategi kan eskalere konflikter.

Til tross for enkelte avsnitt med snakk om beroligelse, og å ha gode naboforhold, så er helheten i forsvarsplanen at det legges mer vektlegging på avskrekking.

«Alliert tilstedeværelse i det daglige og norsk evne til å operere sammen med og ta imot allierte forsterkningsstyrker blir stadig viktigere for vår avskrekking- og forsvarsevne.»

Forsvarets **oppgave nr.1** peker også tydelig i en retning (det er på sin plass å gjenta dette sitatet):

«1. Sikre troverdig avskrekking med basis i NATOs kollektive forsvar»

Dette taler et tydelig språk, og har jo også vært godt synlig i praksis med flere ubåter, marinefartøy, øvelser og flyvninger i nord og i Barentshavområdet – stadig nærmere den russiske grensen.

Myndighetene prøver seg med slags nytale rundt bruk av militær avskrekking

«Stormakters militære kapasitet og avskrekkende evne gir større handlingsrom til å operere med høyere risiko i gråsonen mellom fred og konflikt.» De fortsetter med at det er behov for en *«oppdatert forståelse av avskrekking»*.

«Større handlingsrom til å operere med høyere risiko», er dette noe vi ønsker oss? Noen vil kanskje si at dette betyr økt handlingsrom for krig – også med atomvåpen.

Avhengighet og catch-22

Fagmilitære og forskere har vist til «samtdsproblemet» og dilemma/paradoks ved at vi er avhengig av militær støtte som kanskje ikke kommer (i hvert fall ikke raskt nok), og at ressurser som kunne blitt brukt til å forsvare landet er bundet opp i utenlandsoppdrag. Dette er også vist til av yrkesmilitære, som vil styrke norske forsvarsgrener spesielt i Nord-Norge.

Militærtaktisk er det særlig to argumenter som brukes. Noen viser til at det er nødvendig med mer nasjonal militær tilstedeværelse i nord – for å kunne bremse et eventuelt angrep i lengre tid. Andre viser til at det vil minske spenningen/konfliktnivået mellom USA-Russland når russerne ser norske uniformer i stedet for US-marines.

«Vi mener det vil styrke stabiliteten og forutsigbarheten dersom vi styrker vårt eget forsvar, og slipper å lene oss for mye på våre allierte», sier Aina Borch, ordfører i Porsanger kommune (nrk.no 11. mai).

Forsvarsplanen, og store deler av det forsvarpolitiske miljøet, har i en viss grad tatt inn over seg denne debatten. Spørsmålet er om disse utfordringene kan løses innen de planene som skisseres – selv med økte bevilgninger til mannskaper og utstyr som flere ønsker seg. Eller om de allianse/NATO-rammene som eksisterer faktisk setter oss i en «catch-22» situasjon.

Det prøves på en svært gymnastisk øvelse:

«Norge må ta et større ansvar i egne nærområder, samtidig som vi blir mer avhengige av alliert samarbeid.»

Men innholdet i mer norsk militærsatsing, som det framgår av planene, går jo ut på å styrke kapasiteten til de allierte, ikke på å styrke norsk selvstendighet.

Nasjonale i navnet – NATO i gavnet

Det er selvsagt nødvendig å se på hva slags forsvar – mål og innretning -, kommandostruktur, føringer og premisser som ligger til grunn.

Jeg har over vist til at kapasitetsøkningen, som skjer og planlegges, er i tråd med ønsker og kapasitetskrav fra NATO/USA selv. Dette også ut i fra det faktum at NATOs militæret i hovedsak nettopp består av nasjonale styrker. Nasjonale i navnet – NATO i gavnet. På et vis så kan økt militærsatsing i nord – selv med norske uniformer – i realiteten bety et styrket NATO.

Det er godt mulig at russiske grenseposter har dybdesyn. At de ser opptrappede militære aktiviteter som støttehjul for USA/NATO. At de ser planer og oppfølging infrastruktur og tilrettelegging for USA+ på norsk jord – også i fredstid – som militaristisk offensiv. At de ser den økte militære aktiviteten og militærøvelser som planlegges og utføres som provoserende. Og at de ser den NATOs USA-ledete kommandoen i Norfolk (Joint Force Command Norfolk (JFCNF – operativ fra 17. september 2020) bak uniformene.

Det kan reises ganske store spørsmål om økte kapasiteter, tekniske omlegginger, og kapasitetsøkninger i seg selv vil styrke et nasjonalt, uavhengig forsvar. Kan det være at vi faktisk har et veldig begrenset handlingsrom, og at uavhengighet nærmest blir en selvmotsigelse, innen NATOs rammer og premisser. En virkelig analyse av trusler og hvordan disse kan møtes, må da vel analysere et sånt sentralt spørsmål. Men her er det «NATO-norsk» som begrenser ordforrådet.

Og hva hvis NATO-samholdet sprekker

I dag ser vi at interne konflikter popper opp mellom ulike NATO-land. En sak er «USA first», men samtidig er det flere regionale konflikter hvor NATO-land har ulike alliansepartnere og kriger, eller er på randen av krig mot hverandre – ref. Hellas, Tyrkia, Libya, Nagorno-Karabakh..

Dette går ikke upåaktet hen hos forsvarsplanleggerne. «*Det allierte samholdet vil forbli under press*» heter det – vel et viss understatement. Gitt NATO-norsk så er svaret ganske selvsagt, men samtidig betegnende for en manglende grunnleggende analyse, som vel må kunne sies å være viktig

for Norges sikkerhet. «Norge må fortsatt legge ned betydelig innsats for å styrke det politiske fellesskapet i NATO og forholdet til nære allierte.»

Bilaterale allianseforhold understrekes mer enn før som en del av militærstrategien. Men foreløpig inngår samarbeidet med våre «sentrale allierte» ganske sømløst i en overordnet NATO-paraply.

Når forsvarrets hovedstrategi blir den eneste (sentrale) strategien kan vi faktisk komme ille ute – for de som lener seg på NATO. Når en hovedsatsing med nasjonalt forsterket forsvar er å legge til rette for «alliansen» - hva vil skje hvis NATO slår virkelig sprekker.

Det er selvsagt ikke gitt at NATO vil svekkes. De prøver å møte indre uroligheter med å legge vekt på å «styrke samholdet og den politiske dimensjonen» (NATO-2030).

Men i lys av dagens situasjon og historien, kan det faktisk fort skje omgrupperinger og endringer som også får uttrykk i militære allianseforhold.

Politisk militarisering

Det må utvikles «mekanismer for sivil støtte til militæret» og utvikles «ytterligere tiltak for å styrke den kollektive viljen til å kjempe». Dette var noen av anbefalingene fra Rand Corporation.

Både i forsvarsplanen og i «Stortingsmelding om Samfunnssikkerhet» understrekes behovet for mer samordning av sivile og militære institusjoner – kalt «totalforsvarskonseptet». Selve konseptet ble besluttet av regjeringen i 2016.

I krisetider kan det opplagt være behov for at, den militære beredskapen og mannskapene forsvaret rår over, må bistå sivilsamfunnet, også i samarbeid med Siviltforsvarets ressurser.

Men dag ser vi at et sånt samarbeid **politiseres i stadig større grad**. Politiseringen får uttrykk ved at samarbeids-konseptet mellom det militæret og sivile samfunnet trekkes direkte inn i Nato-øvelser, og fremheves som satsingsområder i NATO-uttalelser, samtidig som «totalforsvaret» knyttes nærmere og nærmere opp mot «NATO-norske» trusselbilder.

I «Stortingsmelding om Samfunnssikkerhet» skrives det:

«I et trusselbilde som utfordrer og gjør skillet mellom samfunnssikkerhet og statssikkerhet mindre tydelig får gjensidig sivil-militær støtte og samarbeid i rammen av totalforsvarskonseptet økt relevans. Konseptet omfatter utfordringer mot samfunnssikkerheten så vel som mot statssikkerheten, og er også rammen for samarbeid mellom sektorene i tilfeller hvor truslenes karakter og mål er krevende å fastslå.»

«Forsvaret av Norge blir mer avhengig av et moderne totalforsvar som bidrar til å understøtte den nasjonale og allierte forsvarsinnsatsen i hele krisespekteret, også i det daglige.»

Sivilsamfunnet skal mobiliseres mot trusselen fra øst. Dette er egentlig ikke noe nytt. Samarbeidet rund sivil beredskap, militæret og NATO har vært formalisert tidligere. Som det vises til i Forsvarsplanen:

«Nasjonalt beredskapssystem (NBS) er et tverrsektorielt prosedyre- og beslutningsverktøy for sentrale politiske myndigheter og enkelte etatssjefer ved sikkerhetspolitisk krise, væpnet konflikt og andre sektorovergripende kriser forårsaket av alvorlige tilsiktede handlinger. NBS er harmonisert med NATOs beredskapssystem, NATOs Crisis Response System (NCRS), for å sikre raske og koordinerte beslutninger mellom Norge og NATO, men er tilpasset nasjonale forhold og behov. NBS består av Beredskapssystem for forsvarssektoren (BFF) og Sivilt beredskapssystem (SBS). Samtlige sektorer på sivil side har et ansvar tilknyttet Nasjonalt beredskapssystem.»

Et sentralt poeng rundt dagens politisering, er at «totalforsvaret» skal brukes for å mobilisere bredere grupper og folk til støtte for en aggressiv militærpolitikk. Dette er noe helt annet enn å mobilisere folk til støtte for et forvar av frihet, uavhengighet og eget territorium.

Et obs

Det er flere saker å diskutere i forhold til beredskapslover og muligheter til å bruke militæret internt i et land. I forbindelse med samfunnsmessige helsetiltak, ref covid19-smitte, har det vært ført juridiske diskusjoner om hvor vide fullmakter stat og myndigheter skal ha. Det har dreid seg om sentrale rettsstatsprinsipper og på hvilke områder myndigheter kan bruke ulike maktmidler.

I trusselsammenhenger, kan det fort trekkes linjer fra pandemier som kan true rikets sikkerhet, til staters fiendtlige (reelle eller påståtte) aktiviteter. Her har NATO/Norge selv en ganske mørk historie, som ikke må glemmes.

I 1950 – vedtok Norge nye «Beredskapslover»: «*Om særlige tiltak under krig, krigsfare eller lignende forhold*». En rekke NATO-land gjorde det samme. Hånd i hånd fulgte opprettelse av såkalte «stay-behind-grupper» (hemmelige militære grupper) og overvåkingspolitiets registrering av politisk virksomhet og folk som «truet rikets sikkerhet». På begynnelsen av 1970-tallet ble det også avslørt at flere NATO-øvelser i Norge var rettet mot indre fiender.

Og de penga

«*Hvis den sikkerhetspolitiske solen begynner å skinne litt til og klimaet blir bedre – rust ikke ned!*»
(Peter Hultqvist, ntb 15. oktober)

Det er en ganske bisarr militaristisk uttalelse fra den svenske forsvarsministeren. Han kommer med uttalelsen samtidig som han varslet at Sverige vil øke sine militærbudsjetter til 89 milliarder svenske kroner i 2025, en økning på 29 milliarder fra årets nivå. Det skjer samtidig som sentrale politiske miljøer med lange skritt pusher på for mer tilknytning til NATO. Svenske trusselbilder ligner også mer og mer på norske.

Den norske forslår regjeringen et tilskudd på om lag 3,5 milliarder kroner som gir et forsvarsbudsjett på om lag 64,5 milliarder kroner i 2021. Det er en reell økning på 30 % siden 2013, og en kraftig årlig opptrapping hvert år fra 2017. Og fortsatt opptrapping er skissert. Det tas sikte på at forsvarsbudsjettet i 2028 skal ligge 16,5 mrd. 2020-kroner over vedtatt budsjett for 2020, og ca. halvparten av økningen skal skje innen 2024.

Det er betegnende de fleste kommentarene går ut på at det trengs mer. Også regjeringen har varslet bekymring over at NATOs 2 % mål nås mest på grunn av at BNP (brutto nasjonalproduktet) ikke er så stort som forventet. Likevel har Norge et høyt BNP sammenlignet med andre land. Det betyr at NATOs krav om å bruke 2 % til militæret automatisk betyr mange penger. Derfor ligger Norge allerede helt i toppen, sammen med USA, i NATO når det gjelder forsvarsutgifter pr. Innbygger. (ref. også ferske tall her: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/10/pdf/pr-2020-104-en.pdf)

Penger til velferd og helse – ikke til videre NATO-opprustning

Økte NATO-kapasiteter skaper mer utrygghet, og drar Norge enda mer inn i stormaktsrivalisering, som kan ende med at Norge blir en krigsskueplass.

* Sitater uten kildehenvisning er fra ny Langtidsplan for Forsvaret.

Geir Hem, Stopp NATO, 30. oktober 2020

